

való erőlködés, mivel magában a vallásban kell lennie az egyesítés felé való törekvésnek.

Ime ez rövid vonásban Runze jeles vallásbölcseleti kompendiumának rövid tartalma, a melyben minden egyes i. v. kérdésre megtaláljuk az útbaigazítást s a rengeteg irodalomban való tájékozódást. Azt hisszük, hogy nem végeztünk azzal hiábavaló munkát, ha egyszer egy vallásbölcseleti művet is bemutatunk az „Erdélyi Múzeum“ olvasóinak, a mely az olyannyira elhanyagolt bölcseletet is művelni kívánja a maga hasábjain.

Eperjes.

Dr. Szlávik Mátyás.

Szikra: A betörők. Elbeszélések.

(Budapest, Singer és Wolfner, 1902. 294. l.) Ára 3 k.

Szikra (gróf Teleki Sándorné) s fentti czimmel 12 elbeszélést bocsátott közre. Előző művei (A bevándorlók és Ugody Lila) eléggé kedvező fogadtatásra, széles olvasó közönségre találtak, mert a realis, a mindennapi élet érdekes, apró izgalmait ügyesen tükrözik vissza. S ebben a tekintetben újabb elbeszélő irodalmunknak tipikus képviselője. Annál inkább megérdemli, hogy művét a kritika számba vegye.

Ez elbeszélésekben is a megkezdett uton marad. A való életet igyekszik feltüntetni. A való életnek azon kiszögeléseit figyeli meg különös szeretettel, a hol különböző társadalmi osztályok találkoznak, a hol az egyik az alacsonyabb osztály a felette levőhöz bevándorolni szeret s ha nem sikerül, betör. Ravaszság, elmésség, számitás: ezek jellemzik hőseit. Van bennük jó adag önámítás és nagyravagyás is telve a haszon szeretetével. Ám hősei rendszerint esznek czéljuktól. Ebben nyilvánul a Szikra igazságszolgáltatása. Ennek az életnek a rajza sokkal jobban sikerül a hosszabb novellákban, mint az apró elbeszélésekben.

Mert az elbeszélés határait néha szem elől téveszti. Ott van pl. A paropli cz. elbeszélés. Épen három történet van benne. Mócsy Pista meghiusult házassági tervéi (összesen 6), a Mócsy gyerekek élete s végül a kis német gyerek megható története. Akármelyikből önállósít lehetne szólni. De egybe fűznie nem sikerült.

Máskor meg nincs elég tere az indokolásra a megokolásra. Egy keringő-ben elbeszéli, hogy milyen fájdalmasan kell kiábrándúlnia egy fiatal leányszívnek az első mulatságon. A szülők szeretik sőt nagyra vannak leányukkal. A lány üde, ártatlan, boldogságra végyik. S mit talál az első siker helyett? közönyt s ezért lesújtva távozik. De mi az oka e közönynek? Mert az épen nem valószínű, hogy a fiatal rózsza első nyiladozása közönnnyel találkozzék csak azért, mert nem *nagyon* szép. Nincs eléggé indokolva.

A hősből egy 48-as honvéd szerepel, a ki e ragyogó idő minden jeleneténél ott volt. Gyönyörűen mesél múltjáról s ez által ország-szerte ismertté, híressé válik. De igazán mesél, mert hazudik. Nem volt ott sehol, nem vett részt semmiben. Titkát csak egy ember tudja s viszonzásúl fogadott leánya kezét kívánja fia számára. Persze a lány mást szeret, de lemond, hogy a becsület mentve legyen. Ez egyike a legsikerültebb mesefejlesztésnek. De az álhazafi hazugsága nincs eléggé megalapozva, sem az osztó igazsággal kiegyenlítve. Vagy tán a való élet is ilyen felületes alapokon mozog. Alig hihető.

Szikra realismusa abban nyilatkozik meg, hogy a tülekedő, kapkodó életet éles szemmel látja, de kerek egészbe öntenie nem mindig sikerül. Pedig azt ismét nem lehet mondani, hogy nem keresi s nem veszi észre a látszólag egymást kerülő, de tényleg egymás után áhítozó társadalmi alakokban a tettek rugóit. De hát hogy is mondta Arany? Nem a való, hanem annak égi mása . . .

A megszerkesztés hibáiért bőven kárpótol az előadás éléksége, szellemessége, a talpraesett megfigyelések gazdag sorozata s a realismusban hirdetett erkölcsi célzat. Nyelvezete néhol nagyon is pongyola, de ez nem egyéni, de közös hibája elbeszélő íróinknak.

Egészben véve élvezetes, mulatságos a szikra elbeszélés kötete s realismusa mellett is meg van az az épen nem kicsinylendő tulajdonsága, hogy bárki elolvashatja. Csak nemesbedni, csak okulni fog általa.

Kristóf György.